

In spet si
nagnil obraz
nad moje
dolge besede.
In rahel nasmeh
v tvojih očeh
je klical
minute blede.

Podlesek bel
je v mojih laseh
zvenel
in žalostna gledam
čez trate.
Ti si sam
a jaz več ne znam
moliti zate.

V BEZNICI

V I D A T A U F E R

Iskala sem te
v cvetju in sreči.
Iskala sem te
v bolečinah in trnju.
Cvetje se je dotaknilo
mojih ust,
trnje je ranilo
moje telo.
Zdaj sem te našla.
V zakajeni beznici sediš,
pijan in razcapan.

Gledaš me
z bolnimi očmi,
nič lepega
ni v njih
in stiskaš mojo roko,
da jočem.
Pijanci in potepuhi
so s teboj,
jaz pa vdano stojim
sredi zakajene beznice;
gledam tvoje oči
in božam tvojo dlan.

NEKAJ BESED O SMRTI

† F R A N M I L Č I N S K I

Ne vem, zakaj ne bi smel baš o svoji smrti povedati kake besede. Kadar pričnem, holaj, takoj mislijo, da me morajo tolažiti in da ne bom umrl.

Toda sem se odločil, da bom.

Ne morebiti baš ta dan ali to leto ali bližnje, nego bom umrl kadar koli. Toda, da bom, sem se odločil trdno.

Dokler sem bil mlajši, je bil položaj drugačen. Takrat sploh nisem imel namena umreti. Tako, kakor — recimo — tudi nedolžno jagnje svoje smrti nima na repertoarju jagnječjih svojih preudarkov in naklepov. Zdi se mi, da je nima na repertoarju. Seveda priseči ne bi mogel, ali jo ima

ali ne. Kajti nisem več domišljav, sedaj ne več, in vem, da nič ne vem, niti ne o notranjem življenju jagnjeta.

Kdor je mlad in zdrav, vsakteri namerava živeti večno. Oziroma nima povoda za dvome in misli, da utegne biti drugače. Mladi ljudje so pač lahkomiselní in nepreudarni.

Čim se pa postaraš, nenadno postaneš moder in preudaren. Pa se odločiš, da boš slej ali prej umrl. Umrli boš sicer, naj se odločiš ali ne. Toda ustreza vzvišenemu tvojemu stališču, ako nisi tako rekoč jagnje na paši, nego imaš razum in disciplino in preudarke in prosto voljo. Star si in moder, pa boš sprejel na svoj repertoar prej ali slej tudi smrt. Kajti bi bilo jako neprijetno, ako bi ti ob smrti očitali jeziki: „Umrli je, pa je mislil, da bo živel večno!“ Lepše je in dosti bolj ugledno, če se za to, kar mora biti, tudi iz proste volje odločiš, da boš.

Je bil n. pr. župan, pa je zvečer z brvi padel v mlako. Pa je še v zadnjem mahu možato sklenil: „Zdajle si boš obleko zmočil in posvinjal.“ In si jo je res, seveda. Ker pa si jo je zmočil in posvinjal po sklepu županovem, je stroške pri krojaču trpela občina.

Tako previdno je torej in koristno, če se človek v pravi čas odloči in ne čaka, da stvar nenadoma pride nadenj in brez njegove odločitve.

Odločil sem se torej. Pa sedaj premišljam, mar sem bil tudi jaz oni, ki se je odločil, da postarí. Bojim se, to ni bilo hvale vredno. Starost ni hvale vredna.

Ko si star, ne ločiš več, ali je moderna glasba lepa ali ni. Zdi se ti, da nikakor ni. Trobijo pa, da je. In trobijo zelo na glas. In si star, pa se bojiš, da boš tepen, in jim verjameš in pritrdiš. In potem sploh več ne veš, kaj je lepo.

Zastran literature je prav tako.

Pa si ne upaš več med ljudi, ker te je sram tvojih nazorov in da si star.

Pa ni to zastran glasbe in literature edina in najhujša posledica starosti. Nego tudi potresa več ne razumeš pravilno.

N. pr. je bilo v nedeljo ob koncu južine in smo dospeli do potic. Oziroma jaz ne in moja starost. Midva sva dospela zgolj do špinače in suhih češpelj. Potic ne marava več. Oziroma jaz bi jih še maral, toda jih odklanja zdravnik. Pa jih ne odklanja za svojo osebo, nikakor ne, nego jih odklanja le zame, jaz da jih ne maram, ker da sem star. Tega da ne smem, onega da ne smem, nič da ne smem. Le zdravnika lahko še plačujem, hvala Bogu, za to še nisem prestar.

Hkratu ob potici pa smo imeli ono nedeljo tudi potres. Toda jaz ne. Tudi potresa jaz nisem čutil. Vsi drugi so ga in je moja žena kvišku

planila, češ, potres je in kje je plašč in galoše, da beži na plan. V dno srca je bila užaljena, ko sem izjavil, da ni potresa in da je figa, ne pa potres.

V istini zame ni bilo potresa — nisem ga čutil. Za vse druge pa je bil. Tudi za mladino okoli mize je bil in ga je prisrčno pozdravljala, kajti ji je zelo priljubljen. Celo kuhinja je prihitela, da je potres in da se steklenica guglje na omari in da bo padla.

Jaz pa ga nisem čutil in je bil od vseh potresov najbolj strašen ta, ker ga nisem čutil, dasi je bil.

Star sem!

In se vprašujem, ko niti potresu več nisem kos, čemu sploh še živim.

Mar samo zato, da se ukvarjam z gumbi?

Zlasti z gumbom spred pri ovratniku?

Nikdar nisem niti ne bom tajil silne in nepremostljive razlike med človeštvom in živaljo, kar se tiče duhovnega življenja in kulture in civilizacije in sploh. In tudi kar se tiče komparativnega jezikoslovja. V teh pogledih je žival resnično vredna pomilovanja.

Toda v enem pogledu žival vendarle in brez dvomov nadkriljuje človeka, v tem: ni ji treba zapenjati gumba pod vratom.

O!

In ne vem, ali in kdaj, po kolikih tisočih let in po kakšnih prehodnih stopnjah se bo človeštvo povzpelo tja, da mu bo gumb pod vratom odveč.

Zlasti kadar je ovratnik nov!

Vendar mi je šla včasih ta stvar še nekako izpod rok. Niti godrnjal nisem, samo nagubal sem nos in zavihal gornjo ustnico nad zobe, pa je bil gumb zapet.

Sedaj je stvar drugačna. V nedeljo so mi dali nov ovratnik pa sem nad zapenjanjem omagal. Privoščiti sem si moral odpočitek. Vsedel sem se in so mi prinesli okrepčila — pol kranjske klobase s hrenom in požirek brinjevca. Potem sem si toliko opomogel, da sem gumb zapel.

Tako se staramo in umiramo. Staranje je umiranje. Nekateri prično umirati na tem koncu, drugi na drugem. Nekaterim najprej umro oči, vid jim opeša, ugasne, umre. Drugim posluh. Nekaterim zmanjka besed. Prerazlično se javlja smrt.

Jaz sem pričel pri potresu in gumbih.

In ko je človek v dovoljni meri umrl, ga pokopljejo.

Seveda, nekoliko tudi v grobu še živi telo. N. pr. pravijo, lasje in nohtje mu še rastejo v grobu.

Pa sem radoveden, ali bo tudi meni v grobu še kaj živelo — lasje ali nohtje ali kaj takega, za kar ni treba možganov in duševnih naporov.

Nimam navade, da bi se dosti pečal z lasmi in nohti in ko jih zanemarjam živ, ne verjamem, da se bodo trudili še v grobu. Onim, ki lasem in nohtom posvečajo večjo pozornost, onim rad verjamem, da jim bodo še rasli, in jim je priporočati, naj si v grob vzemo glavnik in ogledalce in škarjice in pilo in drugo vajeno pripravo za vsakdanjo potrebo.

Nič se ne ve.

Pa ne vem, ko od nekdanj rad pišem in ne neham, dasi sem star, ali se mi ne bo še v grobu kaj pisalo kar samo od sebe, tako rekoč iz navade. Kakor drugim lasje rastejo v grobu in nohti — tudi tako rekoč iz navade.

Pa utegne biti prav, če mi kos svinčnika dajo v grob in beležnico. In bom ta svinčnik in to beležnico štel za čin posebne pozornosti nasproti mojim smrtnim ostankom. Čez mesec dni pa bi prosil, da mi odpro grob. Ne zaradi rokopisa, nikakor ne, nego rad priznam, da mora biti red in da mrtvi ne bi smeli uganjati konkurence živim.

Ampak naj mi dajo v krsto zgolj najnovejši pravopis. Takrat bo gotovo zopet drugačen, da preveč ne zaostanem za jezikom in bi me bilo sram.

NA PRAGU ŽIVLJENJA

FRANCE BEVK

Modesta je hitela mimo delavcev, ki so se vozili na kolesih, mimo prodajaln, ki so jih že zapirali. Bila je sobota, dan plačila, hkratu zadnji dan meseca. Delavske žene so hitele nakupovat, saj jim je že v petek zmanjkalo denarja. Nekatere krčme so že objestno šumele. Na hribih za mestom še ni ugasnila kri umirajočega dneva, ko so že gorele nekatere luči. Vžigale so se druga za drugo. Po vseh ulicah je vel duh po pomladi. Na vogalih so gizdalini pričakovali dekleta. Maj . . . Modesta ni videla vsega tega. Ni slišala mestnega šuma, ne čutila vonja južnih cvetic, ki ji ga je sapa prinašala iz vrtov. V prsih je nosila svoj poseben smeh, v katerega se je potapljala z vso dušo. Zdelo se ji je, da ima peroti in da se ji noge ne dotikajo tal. Na obrazu sladkost, spremešana z neznano tesnobo. Že pred uro je prejela svojo tedensko plačo. Kod je ves ta čas hodila?

Zavila je v veliko, starinsko hišo v stranski ulici. V mračni, tlakovani veži je nenadoma obstala in se zgrozila. Bilo ji je, kot da se je stoprv prebudila iz sanj . . . Hiša s temnimi okni je bila ko gladen volk, ki oklepa dvoje dvorišč ko plen. In ljudi. Tu je bil Modestin dom. In dom mnogih, ki jih je komaj po imenu poznala. Stopnice, mostovži, vrata, vrata. Za vsakterimi teh vrat posebno življenje. Kriki, smehi,